

Masarykova univerzita

Pedagogická fakulta

Katedra sociální pedagogiky

ETNICITA (NACIONALITA) A ETNICKÉ KONFLIKTY

Vypracovali:

Lukáš Musil (401747)

Michael Schmidt (391733)

Pavčina Pilátová (401692)

Veronika Valachová (391723)

OBSAH

ÚVOD K ELEARNINGOVÉ LEKCI

KAPITOLA 1 : ETNICITA

KAPITOLA 2 : ETNICKÉ KONFLIKTY

KAPITOLA 3 : MIGRACE

KAPITOLA 4 : NACIONALISMUS

KAPITOLA 5 : ISLÁM

KAPITOLA 6 : MUSLIMOVÉ V ČR

ZÁVĚR K ELEARNINGOVÉ LEKCI

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ZÁJÍMAVOSTI K TÉMATU

TÉMATICKÁ KŘÍŽOVKA

ÚVOD K ELEARNINGOVÉ LEKCI

PIKTOGRAMY K ORIENTACI V TEXTU

ČAS POTŘEBNÝ PRO STUDIUM

CÍLE

OTÁZKA KE KAPITOLE, OPAKOVÁNÍ

ZAÍMAVOSTI

TEXT KE STUDIU

KLÍČOVÁ SLOVA

ZDROJE A POUŽITÁ LITERATURA (POZN. NENÍ IKONA V NABÍDCE)

ÚVOD NA ZAČÁTEK LEKCE

Vážené studentky, vážení studenti,

v tomto kurzu se seznámíte s tematikou etnicity a kulturního konfliktu. Setkáte se zde s důvody, které jsou příčinou migrace a promíchávání etnik. Co vede lidi k migraci? A jaké je naše vnímání migrantů? Které etnika migrují nejvíce? Za čím jdou a před čím utíkají? Jak je na tom naše republika s migranty? Na tyto otázky a mnoho dalších naleznete odpovědi právě v tomto kurzu.

Globalizace rozbořila hranice mezi národy a lidé z mnoha národů nyní žijí na stejném území a přichází mezi sebou do každodenní interakce. Ať se jedná o práci, kde v jedné kanceláři pracují lidé z různých konců světa nebo pocházející z různých etnik, nebo množství obchodů zaměřených na jídlo a jiné zboží z jiných kultur. Rozhlédněte se kolem sebe a uvidíte, že společnost je více a více multikulturní. Lidé nemůžou nic udělat s problémy, které jsou spojené s tématem migrace, dokud nezískají informace o těchto problémech. Právě těmito informacemi jsme naplnili tento kurz.

V rámci etnických konfliktů se společně budeme zabývat Islámskou kulturou. Proč jsme pro vás vybrali právě muslimy? Protože je důležité dozvědět se o jejich kultuře a migraci do Evropy, která se momentálně stává hrozbou. Z menšiny se již stává většina a mnozí lidé se obávají brzké nadvlády muslimů nad Evropskými zeměmi. A protože i u nás v ČR muslimů přibývá, je dobré znát jejich kulturu, vyvarovat se předsudkům a pochopit proč vznikají konflikty mezi etniky. V textu naleznete plno zajímavostí, o kterých jste možná vůbec nevěděli. Dnes vzniká čím dál více konfliktů mezi muslimy a občany příslušných států. Chceme vás proto uvést do světa Islámu v Evropě, abyste o dané problematice věděli a pochopili ji.

Budete se distančně vzdělávat formou psaného textu proloženého obrázky, zajímavými odkazy s videi a cvičeními, které si zopakujete zábavnou formou křížovky na závěr.

Přesvědčte se sami!

KAPITOLA 1 : ETNICITA

Obsah kapitoly

[Úvod](#)

[Historie](#)

[Historické hledisko etnicity](#)

[Etnická identita](#)

V první kapitole se seznámíte s pojmem etnicita a vývojem tohoto pojmu. Zjistíte, že každý člověk patří k nějaké etnické skupině, která má své charakteristické rysy. S tímto souvisí pojem etnická identita, kde se dozvíte o identifikaci jednotlivého člena etnika.

2hodiny

Student si osvojí základní pojmy spojené s etnicitou a vývojem tohoto pojmu. Dozví se o charakteristických rysech, které má každá etnická skupina. Dokáže interpretovat, co znamená pojem etnická identita.

Etnicita, etnická skupina, sociální skupina, společnost, etnická identita

ÚVOD

Etnicita je mnohovýznamový pojem užívaný ve společenských vědách, kterým buď označujeme soubor charakteristik vyjadřujících příslušnost jedince k etniku případně etnické skupině, nebo vědomí či pocit sounáležitosti s etnicky definovanou kolektivitou. Nejednoznačnost obsahu plyne ze složitosti a proměnlivosti kulturní a sociální reality, čímž je vyloučeno jasné definování a jednotné užívání termínu. Etnicita bývá definována jako komplexní a dynamický znakový systém vzájemně a trvale se ovlivňujících prvků, které vznikají, reprodukují se a zanikají v kultuře a ve společnosti. V tomto smyslu je etnicita nástrojem diferenciací lidstva na skupiny (Szaló, C, 2007, s. 105–139).

Dle Eriksena (2012, s. 28-29) etnicita odkazuje ke vztahům mezi skupinami, jejichž členové mají určité rozdíly od ostatních členů jiných skupin. Bývá časté, že tyto skupiny zaujímají odlišné pozice v sociální hierarchii dané společnosti. Velmi podobný termín zaujímá sociální třídy, proto je nutné tyto dva pojmy od sebe odlišit.

Podívejte se na obrázek. Zde jsou průměrní obyvatelé USA. Zamyslete se nad původem jednotlivých tváří. Z jakých zemí mohou být tyto nynější obyvatelé USA?

KONEC PODKAPITOLY

HISTORIE

Etnicita má svůj původ již v sedmdesátých letech 20. století, kdy Glazer a Monihan tvrdili, že termín etnicita je – zdá se – nový, a poukázali na fakt, že daný termín se poprvé objevuje v Oxford English Dictionary teprve v roce 1972. Poprvé termínu ale využil sociolog David Riesman v roce 1953. Slovo „etnický“ je však mnohem starší. Pochází z řeckého ethnos, které nejprve znamenalo barbar nebo pohan. Smysl slova etnický se postupně začal odkazovat k „rasovým“ charakteristikám (Eriksen, 2012, s. 21).

Na počátku 40. let 20. století ve Spojených státech amerických pro označení faktu, že se jedinec považuje za člena určité etnické skupiny nebo je za něj považován svým okolím. Na sklonku 20. století se termín nejčastěji používá k označení kulturní alokace jedince v čase a prostoru, jejímž smyslem je konstruování statutu, který hraje významnou roli v podílu na moci nebo přerozdělování zdrojů. Protože je etnicita dimenzí identity, je plné získání statutu ve skupině možné jen identifikací jedince s ní. Pojem etnicita se zejména v médiích vyznačuje i zdánlivou jednoznačností (Szaló, C, 2007, s. 105–139).

Etnicita může být získána automaticky (narozením se do určitého etnického společenství) či může být zvolena (přechod do jiné etnické skupiny). Přičemž v prvním případě, tedy "zděděné etnicitě" je důležitý faktor dědictví, jedná se totiž o tzv. sociální dědičnost, díky které se člen učí, jak se identifikovat. Kontinuitu etnicity zajišťuje i tento princip, kontinuita identifikování se. Je důležité si uvědomit, že etnicita může mít kontinuitu i ve společenstvích vzdálených od hlavní etnické skupiny (např. v případě diaspor). Může také dojít k zániku etnicity a posléze jejímu obnovení. Etnicita přežívá do té doby, dokud si ji členové určitého etnika konstruují ze společných charakteristik (ať zjevných či symbolických). (Bačová, 1996)

KONEC PODKAPITOLY

HISTORICKÉ HLEDISKO ETNICITY

„Identita jednotlivce i skupiny se formuje především na základě postavení v nové struktuře společnosti.“ (Eriksen, 2012, s. 24) Závisí to především na politické, kulturní a ekonomické moci dané společnosti.

Dva zásadní typy historických situací včleňování etnické skupiny do sociální makrosféry:

- a) První situací je, když dominantní kolonizující subjekt zavádí vlastní sociokulturní instituce a organizace (případ Irska), nebo ty stávající modernizuje (případ Skotska). Tak vzniká „vyšší“ a „nižší“ etnické společenství
- b) Druhou situací je migrace, kdy jsou příchozí postupně začleňováni do hierarchické struktury hostitelské společnosti (Eriksen, 2012, s. 31).

KONEC PODKAPITOLY

ETNICKÁ IDENTITA

Etnická identita je identita skupinová, jedná se o prožitek skupinové sounáležitosti, zároveň je ale založena na individuální, dobrovolné identifikaci se každého jednotlivého člena určitého etnika. Kritérium dobrovolnosti a individuálnosti je zde velmi důležité, jedinec může svou etnickou identitu změnit, stejně tak ji může přijmout za svou v jakémkoli věku, nemusí se identifikovat s etnickou identitou zděděnou, tedy etnickou identitou svých rodičů...atp.

Většinou jedinec prochází třemi základními stadii akceptace své vlastní etnické identity, které definuje Phinney takto: První stadium nazývá "nezkoumání etnické identity" a je složeno ze dvou fází, tzv. difuze, kdy se projevuje nedostatek zájmu o etnicitu a tzv. foreclosure ("předčasného uzavření"), kdy své etnické názory a postoje přebírá od jiných lidí. Druhé stadium nazývá moratóriem a definuje jej jakožto hledání a snahu porozumět významu etnicity pro něj samotného. Ve třetím stadiu etnická identita obsahuje jasný smysl identity, jedinec tedy dosáhl posledního stupně, přijal za svou etnickou identitu.

„Etnicita je spojená s vytvářením velkých skupin lidí na základě kategorizace „my –oni“.“ Kritériem pro přidělování „my“ nebo „oni“ je společné přesvědčení o stejných předcích, o společné historii, popř. pravidlech sociální života.“ (Bačová, 1996, s. 24)

Založení etnické identity na vztahu k sociální skupině, která je početnější než například rodina, klan nebo jakákoli face-to-face skupina, kde je jedinec schopen znát osobně všechny její členy. Podobně jako v případě národů jsou členové těchto představovaných politických společenství spojováni ideou o své nezávislosti, vyhraněnost i a suverenitě pojímané ve smyslu, že ani v nejmenší možné etnické komunitě není možné znát všechny členy. Jejich představa vlastní komunity je tak

jednoznačně ohraničená a zároveň vyhraněná vůči nečlenům. Členové komunity mají přirozenou tendenci upřednostňovat in-group a vnímat ji pozitivněji než out-group, jež mívají naopak sklon diskriminovat, a to ani v případě, že mezi oběma skupinami nedošlo ke střetu zájmů ani mezi nimi nebyly v minulosti nepřátelské vztahy, a ani dotyčným z takového chápání neplyne žádný užitek (*Anderson 2008; Tesař 2007, s. 66*)

KONEC PODKAPITOLY

ZÁVĚR KAPITOLY

Je dobré znát, kam patříme. Ale je také dobré znát i druhé, abychom mohli vytvářet mezinárodní přátelství a vyhnuli se předsudkům.

V následujícím článku (odkaz níže) si pročtete etnicitu z psychologického hlediska. Článek je vhodný nejen pro budoucí pedagogy. Cílem je pochopit vlastní identitu.

pro budoucí

<http://osobnostnirozvoypedagoga.cz/moduly/m1/2-2-etnicita-etnicka-skupina-etnicka-mensina-etnicka-vetsina.html>

- **ERIKSEN, T. H.** *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Překlad Marek Jakoubek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 352 s. Studijní texty (Slon), 51. sv. ISBN 978-807-4190-537.
 - **SZALÓ, C.** *Transnacionální migrace. Proměny identit, hranic a vědění o nich*, Brno, 2007, s. 105–139
 - **Phinney, J:** Stages of ethnic identity in minority group adolescents. *Journal of Early Adolescence*, 1989, 9, 34-49. Citován Vierou Bačovou: Bačová, V.: *Etnická identita a historické zmeny*, Bratislava, Veda Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied 1996.)
-

Cvičení na závěr

1. Vysvětlete pojem etnicita

- a) Souhrn jedinců sdílející stejné charakteristické rysy.
- b) Soubor charakteristik vyjadřujících příslušnost jedince k etniku.
- c) Proces formování a vznikání etnických skupin od nejjednodušších až k národnostem a národům.
- d) Nesnášenlivost menšin.

2. Co je sociální dědičnost?

- a) Proces, při kterém se jedinec učí, jak se identifikovat.
- b) Proces, ve kterém potomek získává vlastnosti rodičovské buňky.
- c) Proces, při kterém se jedinec učí identifikovat druhé.
- d) Proces, kdy dědíme chování, které vidíme ve svém okolí.

3. Charakterizujte pojem etnická identita

- a) Totožnost člověka v užší skupině.
- b) Skupinová, jedná se o prožitek skupinové sounáležitosti.
- c) Individuální, jedná se o prožitek skupinové sounáležitosti.
- d) Totožnost člověka v širší skupině.

4. Jaký je rozdíl mezi etnicitou automatickou a etnicitou zvolenou?

- a) Automatická - přechod do jiné skupiny, zvolená - narození se do určité skupin.
- b) Automatická - narození se do určité skupiny, zvolená -přechod do jiné skupiny.

Správně odpovědi: 1 – B, 2 – A, 3 – B, 4 - B

Dobrovolná otázka o znalostech etnických skupin.

Vyberte si jednu etnickou rasu a popište její charakteristické rysy.

KONEC KAPITOLY

KAPITOLA 2 : ETNICKÉ KONFLIKTY

Obsah kapitoly

Úvod

Vznik etnických konfliktů

Regulace etnického konfliktu

Soužití více etnik

V první kapitole jste se seznámili s pojmem etnicita. Zjistili jste, že každý člověk patří k nějakému etniku, k nějaké skupině lidí, které spojují stejné znaky a mají společnou historii. V této kapitole se zaměříme na problémy s tímto související. Soustředíme se na historii etnických konfliktů, na jejich vznik a na možnosti regulace těchto konfliktů. V této kapitole se zaměříme na problémy pouze obecně a v kapitole Muslimové v ČR se budeme zabývat touto problematikou podrobněji.

2 hodiny

Student dokáže interpretovat problematiku etnických konfliktů. Dokáže se orientovat v historii a ve vývoji etnického konfliktu. Student dokáže kriticky nahlížet na téma etnického konfliktu a zamyslí se nad možnými řešeními.

etnický konflikt, rasový konflikt, etnicita, ničivé psychologické mechanismy, regulace, soužití

ÚVOD

„Černoši jsou méně než lidé. Jsou na stejné úrovni jako zvířata a možná i níže a tudíž nemají právo na stejný život jako my.“ Tyto věty zní hrozivě, ale přitom byly před pár desítkami let běžně používané. Černí lidé byli přirovnávání ke zvířatům a také se s nimi podle toho zacházelo. Otroctví patří mezi největší konflikty. Jedná se spíše o rasový konflikt, ale etnicita zde hrála také velkou roli. Černí otroci byli kastrováni stejně jako zvířata, mnohdy byli cejchováni žhavým železem stejně jako zvířata.

Příloha: PDF: Etiketa černé identity

Nebyli to jen černoši, kteří se setkali se silnou vlnou nevole. Stejně ba i horší zacházení čekalo na kmeny „nových“ zemí, které byly nenáviděni kolonisty. Nejznámějším příkladem jsou indiánské kmeny. Indiáni byli považováni za nebezpečnou zvěř a kolonisti je brali jako něco, co jim překáží v jejich plánu obsadit novou zemi a usídlit se zde. Tento konflikt se vyostřil až do masakrování indiánských kmenů. Většina kmenů byla vybita do posledního člověka a úplně zmizela ze světa.

Velmi známým příkladem etnického konfliktu je genocida ve Rwandě. V tomto státě v Africe stály proti sobě dvě skupiny obyvatel, kteří žili po mnoho let vedle sebe bez problémů. Jednalo se o Hutue a Tutsie. Jednalo se o obrovské krveprolití při kterém zemřelo statisíce lidí.

Film: Hotel Rwanda - <http://www.csfd.cz/film/182289-hotel-rwanda/>

Park „zdůrazňoval, že etnicita a etnický konflikt (nebo rasové předsudky) jsou aspektem vztahu mezi skupinami a jsou způsobovány skutečným nebo imaginárním ohrožením existujícího „ekologického vzorce“ vzájemného přizpůsobení. Jinými

slovy, vzestupná či sestupná sociální mobilita jakékoli etnické skupiny vede k napětí ve vztazích s ostatními skupinami.“ (Eriksen, 2012, s. 48)

Příloha: PDF – Změny ve světě meziskupinových vztahů

KONEC PODKAPITOLY

VZNIK ETNICKÝCH KONFLIKTŮ

„Podmínkou vzniku etnických konfliktů je tedy politicko-ekonomické zvýhodnění jedněch a znevýhodnění druhých v napojení na latentní etnická rozdělení. Tam, kde lidé z různých skupin soutěží o stejné nedostatkové zdroje a dostávají se při tom systematicky do asymetrických pozic, stávají se pro ně jejich etnické příslušnosti daleko důležitějšími, než kdyby k takové soutěži či asymetrii nedocházelo. Intenzita a výsledek etnických konfliktů pak záleží na kohezi skupiny (hustotě komunikačních a interaktivních sítí spojujících vůdce s jejich etnickou základnou), strategii a taktice jejích lídrů a státu, s nímž se konfrontují (včetně typu jeho režimu a způsobu, jakým používá násilí), míře vnější podpory skupiny a mezinárodním ekonomickém statusu státu.“ (Barša, Strmiska, 1999, s. 141-142)

Barša a Strmiska ve své knize Národní stát a etnický konflikt využili rozdělení psychologických mechanismů podle teoretika konfliktu Stephena Ryana. Ten rozlišuje „osm ničivých psychologických mechanismů, které konflikt v bludných kruzích neustále více zatvrzují a přiosťují.“ (Barša, Strmiska, 1999, s.142)

8 ničivých psychologických mechanismů:

- 1) militarizace - „Atmosféra skupinového vydírání vycházejícího z předpokladu „kdo není s námi, je proti nám“ činí z nositelů nesouhlasu zrádce.“ (Barša, Strmiska, 1999, s. 142)
- 2) zvýšený etnocentrismus - uzavírání se skupin do sebe
- 3) územní etnická segregace – přeskupování obyvatelstva podle etnických znaků
- 4) obraz nepřítele – omezení komunikace a styku, zveličování diferencí mezi skupinami

3 aspekty vytváření obrazu nepřítele: stereotypizace, dehumanizace, nacházení obětních beránků

- 5) démonizace soupeřů a sankrifikace vlastní skupiny
 - 6) chycení do pastí vůdců
 - 7) ekonomický úpadek - „Za určitým bodem ekonomického poklesu a propadu životní úrovně obyvatel jsou základní potřeby natolik frustrovány, že žádná alternativa k násilnému konfliktu se nezdá věrohodná.“ (Barša, Strmiska, 1999, s. 142)
 - 8) pocit bezmoci a fatalismu
-

KONEC PODKAPITOLY

REGULACE ETNICKÉHO KONFLIKTU

negativní, nedemokratická	pozitivní, demokratická (akomodace)
separace (secese)	Federace
asimilace	konsociace
čištění	multikulturní integrace
panství	

Tabulka - Barša, Strmiska, 1999, s. 148

KONEC PODKAPITOLY

SOUŽITÍ VÍCE ETNIK

Příhodným případem pro ukázkou soužití více etnik je ostrov Mauricius. Na tomto ostrově spolu žijí Kreolové, Hinduisté, Muslimové, mauricijští Číňané, mauricijští Francouzi. Na Mauriciu jsou velmi silné hranice mezi etniky. Tyto hranice určují především faktory rodina a náboženství. Rodina má veliký vliv na své jedince a rodiny nepodporují smíšená manželství. Druhým faktorem je náboženství. Odlišné náboženské vyznání velmi stěžuje život smíšeným manželským párům. „Kromě toho je mnoha obyvatelům Mauriciu idea vymizení jednotlivých odlišných „kultur“ proti mysli. Rada katolického mauricijského biskupa na shromáždění v roce 1991 zněla: „Uchovejte barvy mauricijské duhy odlišné a ona zůstane krásná.“ (Eriksen, 2012, s. 288)

KONEC PODKAPITOLY

ZÁVĚR KAPITOLY

Příloha: PDF – aspekty menšinových situací

Příloha: PDF - *Eriksen – obal knihy*

Doporučená literatura:

TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 251 s. ISBN 978-807-3670-979.

- ERIKSEN, T. H. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Překlad Marek Jakoubek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 352 s. Studijní texty (Slon), 51. sv. ISBN 978-807-4190-537.
 - BARŠA, P., STRMISKA, M. *Národní stát a etnický konflikt: politologická perspektiva*. 1. vyd. Brno: CDK, 1999, 329 s. Politologická řada, sv. 5. ISBN 80-859-5952-6.
-

1. Otroctví bylo více:

- a) rasovým konfliktem
- b) etnickým konfliktem

2. Vyberte nepravdivou informaci o otrocích:

- a) otroci byli přirovnáváni ke zvířatům
- b) nebyli kastrováni jako zvířata
- c) byli cejchováni jako zvířata

3. Mezi aspekty menšinových situací podle Eriksena nepatří:

- a) diskriminace
- b) transnacionalismus
- c) hybridita

4. Vědecký rasismus se zrodil:

- a) koncem 18. století
- b) v polovině 19. století
- c) koncem 19. století

5. Pravidlo jedné kapky krve vyjadřuje:

- a) stačí být spojen kapkou krve s určitým etnikem, aby se člověk k němu mohl řadit
- b) umírněné otroctví zakazovalo bití otroků do krve
- c) náznak afrického fenotypu stačí pro označení za „černého“

6. Při genocidě ve Rwandě proti sobě stáli:

- a) Muslimové a Hinduisté
- b) Hutuové a Tutsiové
- c) Křesťané a Židé

7. Která odpověď nepatří mezi 8 ničivých psychologických organismů:

- a) ekonomický úpadek
- b) obraz nepřítele
- c) migrace

Správné odpovědi: 1. a), 2. b), 3. c), 4. a), 5. c), 6. b), 7. c)

KONEC KAPITOLY

KAPITOLA 3 : MIGRACE

Obsah kapitoly

[Úvod](#)

[Historie](#)

[Předsudky a stereotypy](#)

Nyní se budeme věnovat migraci, která je pro etnicitu a etnické konflikty nepostradatelná. Migrace nás provází celým životem. Díky migraci se setkáváme s mnohými lidmi, které bychom nikdy nepotkali. Tím, že je migrace v dnešní době tak snadná, je větší riziko, že dojde k etnickému konfliktu.

3 – 4 hodiny

Student se dokáže orientovat v historii a používat odbornou terminologii migrace.

Cílem této kapitoly je seznámit studenta s historií a terminologií

Migrace, imigrace, emigrace, mobilita, migrant

ÚVOD

Podle terminologického slovníku ministerstva vnitra je migrace: *přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních. S ekonomickým rozvojem se intenzita migrace neustále zvyšuje;*

Oldřich Matoušek vysvětluje migraci jako pohyb obyvatel z jedné země či kontinentu do druhé, je tím tedy myšlena mezinárodní migrace. Jedná-li se o pohyb obyvatel v rámci jedné země, jedná se o migraci vnitrostátní. Z hlediska stěhování lidí dovnitř či ven ze státu se dělí na přistěhovalectví (imigrace) či vystěhovalectví (emigrace). (Matoušek, 2008, s. 102)

Avšak každý individuální pohyb osoby, který pod migraci spadá, nabývá ovšem obou forem, jak emigrace, tak imigrace – z jedné oblasti se emigruje, a do druhé se imigruje, pokud je nám parametrem stěhující se člověk. Oblasti migrace rozdělujeme na zdrojové nebo cílové, určené jsou podle toho, zda jsou výchozím bodem migrantů či konečným.

„Je nutné rozlišovat mezi migrací a ostatními formami prostorového pohybu, které vedou pouze k dočasné změně bydliště - dojížd'ka, vyjížd'ka, cestování. Pro všechny formy prostorových pohybů obyvatelstva se používá souhrnný pojem mobilita (hybnost). Migrací vnitřní označujeme pohyby uvnitř hranic vymezené oblasti – vnitrostátní migrace. Migrací vnější rozumíme trvalý, dlouhodobý či krátkodobý proces přesunu jednotlivců či skupin lidí v prostoru přes hranice země – mezinárodní migrace. Migrant je každý člověk, který překročí mezinárodně uznávané hranice a zůstává v jiné zemi déle než rok (dle definice OSN). Dobrovolná migrace vyplývá z vlastní iniciativy migranta. Můžeme hovořit o migraci individuální, kolektivní případně masové. Exodus (hromadná migrace) může být vyvolán přírodní katastrofou nebo válkou. Nedobrovolná migrace zahrnuje vyhoštění, evakuaci (vyklizení za účelem ochrany).“ (POLIS, slovníček pojmů)

WEB: Inkluzivní škola – Informační portál zaměřený na začleňování žáků cizinců do českého vzdělávacího systému

<http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-jsou-nove-prichozi/o-migraci>

KONEC PODKAPITOLY

HISTORIE

WEB: Migrační mapa

<https://genographic.nationalgeographic.com/human-journey/>

Celosvětová struktura migrace, mísení a výměny sahá dalekou historii lidstva. Lidstvo, nejvýše 250 000 let staré, se rozšířilo z Afriky přes Eurasii a doputovalo do Ameriky a Austrálie po pruzích souše, vytvořených poslední ledovou dobou před asi 75 000 lety. Poté, co hladina moří stoupla a odřízla cestu k těmto světadílům, se národy v různých částech světa začaly vyvíjet svou vlastní cestou a přizpůsobovat se svému životnímu prostředí. Jako poslední byly osídleny ostrovy jižního Tichomoří, z nich některé pravděpodobně jen před 1 000 let.

Když byly ukončeny hlavní geologické přeměny, docházelo ke stěhovavým pohybům národů. Šířily se nové druhy potravy a výrobní postupy během 1. tisíciletí př. n. l. Hlavní proudy přistěhovalců vytlačovaly původní obyvatelstvo a nově příchozí často ovládali postupy umožňující lepší využití půdy

Navazovalo stěhování národů (přibližně 4 .- 7.st. před naším letopočtem) = rozsáhlé migrace obyvatelstva (tzv. barbarských kmenů a jejich skupin), které probíhaly koncem starověku a počátkem středověku.

Příčinou byly demografické změny, především růst počtu obyvatelstva, způsobený přechodem od pastevectví k zemědělství a sociální důvody. Dalším důvodem ke stěhování bylo rychlé vyčerpání půdy, která byla obdělávána primitivním způsobem.

Vlastním stěhování národů se obvykle rozumí pohyb germánských a slovanských kmenů začínající ve 4. a končící koncem 7. století. Konec germánské etapy stěhování národů znamená na západě současně konec pozdní antiky resp. římského císařství. Začíná raný středověk. V širším smyslu jsou do stěhování národů zahrnovány také vikingské výpravy a příchod Maďarů do Karpatské kotliny.

Druhou fází stěhování národů se označují národnostní a etnické pohyby v Evropě v období zhruba od 6. do 8. století. V dějinách plynule navazuje na předchozí stěhování národů. Zahrnuje zejména objevení se Slovanů na historické scéně, jejich příchod do střední Evropy a na Balkán. Poslední velkou národnostní změnou v Evropě byl příchod Maďarů do Panonie v 10. století. Dalším významným stěhováním je příchod Osmanských Turků (kmenový svaz Oguzů) do Anatólie ve 13. st.

Koncem 15. století, po objevení/znovuobjevení Ameriky v roce 1492, začínaly známky migrace, jakou známe dnes. Nejdříve to byli spíše dobrodruzi, vojáci, uprchlíci, misionáři a obchodníci, převážně se zemí tehdejších námořních mocností (Anglie, Španělsko, Francie, Portugalsko, Holandsko aj.), kteří odjížděli a usazovali se v tzv. Novém světě. Později se jednalo o různé obyvatele Evropy, kteří odjížděli za vidinou lepšího života. Vznik kolonií v 16. Století zapříčinil potřebu levné pracovní síly – následoval obchod s otroky až do počátku 19. Století a tím také nejmasivnější nucená migrace.

Největší vlna migrace z evropských zemí přišla o něco později. Započala kolem roku 1870 a ukončilo ji prakticky až vypuknutí I. Světové války v roce 1914. Jednalo se o skutečný exodus pracovních sil, kterého se odhadem zúčastnilo až 50 milionů lidí z celé Evropy. Přibližně dvě třetiny z tohoto počtu směřovaly do Spojených států a třetina připadla na Kanadu, Austrálii, Jižní a Střední Afriku, Brazílii, Nový Zéland a některé další země. K masovému přesunu osob v rámci Evropy došlo dále na konci II. světové války a týkalo se zhruba 15 - ti milionů osob.

Počet migrantů se za posledního čtvrt století zvýšil více než dvakrát. Mimo zemi, ve které se narodili, pobývá v současnosti kolem 175 milionů lidí, tedy zhruba tři procenta světové populace.

KONEC PODKAPITOLY

PŘEDSUDKY A STEREOTYPY

„O stereotypech se často hovoří v souvislosti s rasismem a diskriminací, takže například bílí Američané ospravedlňují diskriminaci černochů poukazem na to, že jsou „líní a nevyzpytatelní“. Stereotypy jsou obvykle více či méně pejorativní, ačkoli tomu tak nemusí nutně být. Řada Evropanů sdílí stereotypy o „primitivních národech“, když tvrdí, že jejich kvalita života je nižší než u Evropanů. Koncept stereotypizování, tak jak je analyticky používán v sociální antropologii, odkazuje k vytváření a důslednému uplatňování typizovaných představ o kulturní specifičnosti dané skupiny. Stereotypy sdílí jak ovládané, tak vládnoucí skupiny, a jsou všeobecně rozšířené ve společnostech se značnými mocenskými rozdíly, stejně jako ve společnostech, kde mezi jednotlivými etnickými skupinami panuje víceméně mocenská rovnováha. S etnickými stereotypy se setkáme ve většině polyetnických společností, přestože se v nich najdou jednotlivci, kteří tyto stereotypy nesdílí, stejně jako jedinci, kteří jsou považováni za „výjimky“.“ (Eriksen, 2012, s. 52-53)

KONEC PODKAPITOLY

ZÁVĚR KAPITOLY

Něco o našem původu a DNA ze společnosti National Geographic:

https://www.youtube.com/watch?v=mZ7XNWJ0_d0

Zajímavé stránky o migraci a všem okolo: <http://www.migrace.com/>

- *Atlas lidské migrace*. první. Praha: Mladá fronta, 2008. ISBN 978-80-204-1706-0.
- Migrace. In: *Polis: Podpora sociálně - integračních politik a služeb* [online]. 2008 [cit. 2013-11-19]. Dostupné z: <http://www.epolis.cz/page.php?id=28&location=&menu=first&idNotion=6>
- MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. druhé - přepracované. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- Terminologický slovník. In: *Ministerstvo vnitra České republiky: Efektivní veřejná správa* [online]. 2010 [cit. 2013-11-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

Všechny následující otázky a odpovědi vyplívají z textu a jsou v textu ověřitelné a dohledatelné.

1. Co je to migrace?

- a) Cestování mezi státy
- b) Stěhování z jednoho místa na druhé za účelem dlouhodobého pobytu
- c) Nedovolený pobyt na území cizího státu

2. Jaký je rozdíl mezi emigrací a imigrací?

- a) Emigrace je pohyb osoby z oblasti a imigrace pohyb osoby do oblasti
- b) Emigrace je pohyb osoby do oblasti a imigrace pohyb osoby z oblasti
- c) Emigrace je násilné vystěhování osoby ze státu a imigrace je dobrovolné vystěhování osoby ze státu

3. Kdo je to migrant?

- a) Migrant je každý člověk, který překročí mezinárodně uznávané hranice a zůstává v jiné zemi déle než 3 roky
- b) Migrant je každý člověk, který překročí mezinárodně uznávané hranice a zůstává v jiné zemi déle než 5 let
- c) Migrant je každý člověk, který překročí mezinárodně uznávané hranice a zůstává v jiné zemi déle než rok

4. Co je označováno pod pojmem druhá fáze stěhování národů?

- a) Národnostní a etnické pohyby mezi kontinenty v 16. století
- b) národnostní a etnické pohyby v Evropě v období zhruba od 6. do 8. Století
- c) pohyb germánských a slovanských kmenů začínající ve 4. Století

5. Pro co se užívá pojem mobilita?

- a) Pro všechny formy prostorových pohybů obyvatelstva
- b) Pro konkrétní pohyb obyvatelstva z místa na místo
- c) Pro řízené stěhování obyvatelstva

Odpovědi: 1) B; 2) A; 3) C; 4) B; 5) A

KAPITOLA 4 : NACIONALISMUS

Obsah kapitoly

[Úvod](#)

[Historie](#)

[Nacionalismus a politika](#)

[Liberální nacionalismus, Konzervativní nacionalismus, Rozpínavý nacionalismus,
Protikoloniální a postkoloniální nacionalismus](#)

[Překonávání nacionalismu](#)

[Liberální internacionalismus, Socialistický internacionalismus](#)

[Nacionalismus v 21. století](#)

V této kapitole se student seznámí s historií nacionalismu od samého vzniku, až po současnost. Ukážeme provázanost etnicity, migrace a nacionalismu a tudíž studentovi poskytnout rozšíření informací ke konečnému celku vědomostí o etnicitě a etnickém konfliktu.

3-4 hodiny

Student se orientuje v historii nacionalismu. Interpretuje a umí propojit informace z nacionalismu, migrace a etnicity. Dokáže ostatním vysvětlit, co je to nacionalismus (umí používat základní definice).

Nacionalismus, Arnošt Gellner, patriotismus (vlastenectví), etno-centrismus, rasistické ideologie, J.J. Rousseau,

Ještě než započnete se studiem následující kapitoly, udělejte si krátké cvičení. Podívejte se na slovo NACIONALISMUS, chvíli přemýšlejte, opakujte si slovo pořád do kola a poté si krátce napište, co ve vás slovo vyvolává, jaký z něj máte dojem, co se podle vás za tímto slovem skrývá? Při následném studiu budete mít možnost zjistit, zda jste slovo definovali správně a zda má i jiné významy.

Nacionalismus je v úvodu knihy Arnošta Gellnera *Národy a nacionalismus* definován jako „politický princip, který tvrdí, že politická a národní jednotka musí být shodné“ . (str.12) Je to nacionalismus, který plodí národy, a nikoli obráceně.“ (str.67)

Často je definován jako pocit sounáležitosti k určitému státu a především proto je spojován a porovnáván s pojmy jako je patriotismus (čili vlastenectví), který je zaměřený spíše k politickému či územnímu celku nežli k národu. Zakládá na pojmu národ (lat. Natio) a pracuje například s pojmy jako je etnikum, etnická příslušnost či národní identita.

Národní identita je něco víc než pouhý fakt národa: znamená nejen územní celistvost, společný jazyk, zvyklosti a kulturu, což je pro ideu národa nepostradatelné, ale také vědomí o nich, jako toho, co určuje jednotlivá práva a vazby k tomuto národu. Někteří mají za to, že toto vědomí má ospravedlnit způsoby, jakými se lidé sdružují k těsnějšímu spoluzití v rámci národa.(Ve své extrémní podobě může být nacionalismus zdrojem etno-centrismu nebo dokonce rasistické ideologie.)

Definovat nacionalismus není jednoduchá věc, naopak se tento úkol jeví často velice komplikovaným, neboť v dějinách prošel nacionalismus řadou podob. Z toho důvodu je vhodné přesně definovat souvislosti s dobou a určitým územím.

„Přestože bývá nacionalismus považován za všemocný lék na veškeré bolístky „národního“ charakteru, málokdo z těch, kteří se nechají jeho působením obluzovat, tuší, co je jeho obsahem a jaké jsou vedlejší účinky. Ty bývají většinou dalekosáhlé a nevratné. Proto bývá se stejnou vervou oslavován, ale i hanoben. Nejčastěji ovšem bývá démonizován.“ (František Bahenský; 2010; s. 6)

KONEC PODKAPITOLY

HISTORIE

Národ označoval lidské plemeno nebo rasu. V 18. stol. toto slovo dostalo politický význam a v pol. 19. stol. se nacionalismus stal uznanou politickou doktrýnou. Nacionalismus vznikl za francouzské revoluce, byl ovlivněn spisy J. J. Rousseaua a doktrýnou samosprávy lidu - národ si má vládnout sám. Za napoleonských válek byla velká část Evropy napadena Francií, to ovlivnilo protifrancouzské nálady a touhu po nezávislosti nebo po sjednocení jako v případě Německa.

Nacionalismus v 19. stol. přetvořil mapu Evropy, přispěl k rozpadu velkých říší turecké, rakouské a ruské. Šlo o politické hnutí středních tříd, které prosazovaly myšlenky národní jednoty a konstituční vlády. Koncem 19. stol. se nacionalismus stal hnutím všelidovým v důsledku rozvoje školství, masové gramotnosti a rozšíření cenově dostupného tisku. Dříve spojovaný nacionalismus s pokrokem a liberalismem se nyní stává řečí konzervativců, kteří odkazují na někdejší slávu a velikost národa. Ostatní národy jsou označovány za nedůvěryhodné, cizí a z nacionalismu vyplývá expanze kolonialismu.

Nacionalismus vedl k oběma světovým válkám, byl také příčinou protikoloniálního boje v Asii a Africe. Zde se spojoval se socialismem či náboženstvím. I v Evropě nacionalismus pokračoval v rozdělování států (Československo, SSSR, Jugoslávie, Baskové ve Španělsku, Irové ...). (srov. s A.Heywood – Politické ideologie)

KONEC PODKAPITOLY

NACIONALISMUS A POLITIKA

Politický nacionalismus je složitý, vyznačuje se nejednoznačností a rozporností. Nacionalismus splývá s dalšími politickými doktrýnami, absorboval je a vytvářel řadu konkurujících si nacionalistických proudů.

a) Liberální nacionalismus

Je nejstarší formou nacionalismu, pochází z francouzské revoluce. Je ovlivněný J. J. Rousseauem a jeho obranou suverenity lidu, pojmem obecné vůle. Základem liberalismu je obrana svobody jednotlivce, nacionalismus brání národ jako svrchovanou entitu s právem na sebeurčení. Liberální nacionalismus se staví proti cizí nadvládě a cizímu útlaku v mnohonárodnostních nebo koloniálních říších a staví se za ideál samosprávy, konstitucionalismus a zastupitelský princip. Liberální nacionalisté jsou také přesvědčeni, že národy, stejně jako jednotlivci, jsou si rovny ve smyslu práva na sebeurčení. Cílem liberálních nacionalistů je svět nezávislých národních států. I J. S. Mill říká, že hranice vládnutí by se měly kryt s hranicemi národa. Princip vyváženosti a přirozené harmonie se vztahuje i na národy, sebeurčení národa je cestou k míru a stabilnímu světovému pořádku, protože demokratické národní státy budou respektovat svrchovanost svých sousedů a nebudou rozpoutávat válku.

Liberální nacionalismus opomíjí emocionální stránku nacionalismu a také tribalismus, který dělí na my a oni. Problémem je víra v harmonii v mezinárodních vztazích, neboť není možné vytvářet státy, které se územně kryjí s národem. Toho lze dosáhnout pouze násilným přesídlováním.

b) Konzervativní nacionalismus

Konzervativci zpočátku nacionalismus odmítali, ale v moderním konzervatismu je nacionalismus jeho součástí. Hlavním cílem konzervativního nacionalismu je

zachování jednoty národa podněcováním vlastenecké loajality a hrdosti na vlastní zemi. Jako prostředku využívá někdejší slávu národa nebo jeho minulá vítězství, rituály a vzpomínkové oslavy, k obraně tradičních institucí a tradičního způsobu života. Důsledkem konzervativního nacionalismu jsou výhrady k přistěhovalcům, stabilní a úspěšná společnost musí být založena na sdílených hodnotách a společné kultuře. Konzervativci mohou líčit přistěhovalce a cizince jako hrozbu a tak legitimizovat rasistické a xenofobní nálady. Současně je konzervativní nacionalismus forma manipulace provozovaná elitou.

Zde můžete nahlédnout na malou zajímavost. Na stránkách White Media můžete nahlédnout na příklad, kdy se nacionalismus stává fanatismem a ztrácí svůj pravý význam. <http://www.white-media.info/>

c) Rozpínavý nacionalismus

Souvisí s imperialismem 19. a 20. stol., kdy vlastnictví kolonie bylo prestiží národa. Vedl k oběma světovým válkám. Imperialismus se od kolonialismu lišil právě podporou lidového nacionalismu. Šlo o zásadní opak víry v sebeurčení národa. Objevuje se víra v nadřazenost nebo vůdčí roli národa (šovinismus), národy si nejsou rovny právem na sebeurčení. Kolonie byly považovány za břemeno bílého muže, protože kolonialisté přinášeli civilizaci méně šťastným národům.

d) Protikoloniální a postkoloniální nacionalismus

Imperialismus rozšířil nacionalismus do celého světa a obrátil se v protikoloniální nacionalismus v Asii a Africe, kde vyjadřoval touhu po národním osvobození. Toto osvobození mělo být jak politické, tak i ekonomické. Nacionalismus se v koloniálním

prostředí spojoval se socialismem, protože přicházel s analýzou nerovnosti a vykořisťování a taky společenství, které bylo v rozvojovém světě tradicí. Teorie kapitalismu byla aplikována na koloniální mocnosti, boj za svržení koloniální nadvlády znamenal politickou i ekonomickou emancipaci. Některé státy se otevřeně přihlásily k marxismu-leninismu, jiné k monopartijnímu režimu se silnými vůdci (Libie, Irák). Antikolonialismus byl vzpourou proti Západu, převzaté učení bylo buď odmítnuto nebo zcela přetvořeno. V postkoloniálním období se objevily nové formy nacionalismu zaměřené protizápadně a proti USA, jako velmoci se světovým vlivem. Neokolonialismus se počal pojit s islámem.

e) Překonávání nacionalismu

Jde o doktríny či ideologie, které k politické identitě přistupují z nadnárodního hlediska. Internacionalismus říká, že politický nacionalismus je třeba překonat, protože to, co k sobě národy poutá je silnější než to, co je rozděluje. Internacionalismus usiluje o vybudování nadnárodních struktur, které mohou získat politickou loajalitu všech národů světa. Teorie jednoho světa je základem idealistické školy mezinárodních vztahů a navazuje na Kanta. Kant předvídal společnost národů, založenou na víře, podle níž z rozumu a morálky vyplývá, že nesmí být válka.

f) Liberální internacionalismus

Liberálové nacionalismus neodmítali, souhlasí s tezí, že národy vytvářejí vědomí identity a že jsou nejvhodnější jednotkou politického vládnutí. Odmítají, že národy jsou nejdůležitějším zdrojem politické autority. Ničím nebržděná moc národa má stejné nevýhody jako ničím neomezovaná moc individua. Východiskem liberálního internacionalismus je obava z přirozeného stavu na mezinárodní úrovni. Na mezinárodní úrovni vládne anarchický stav a anarchii je možno překonat dvěma způsoby:

1) vytvořením vzájemné závislosti pomocí politiky volného obchodu (Richard Cobden a John Bright), vzájemná závislost podpoří prosperitu, obchod spojí lidi různých ras, vyznání a jazyků, vzniknou pouta věčného míru, válka se v těchto podmínkách jeví jako nevýhodná.

2) vytvářením nadnárodních útvarů a orgánů, jde o teorii společenské smlouvy: vytvoření právem ovládaného systému států k řešení mezinárodních konfliktů mírovou cestou. Současně se liberlové zasazují za myšlenku kolektivní bezpečnosti, právo musí být vynutitelné, federace jsou žádoucí.

Druhým východiskem liberálního internacionalismu je důraz na jednotlivce a princip individualismu. Všichni lidé mají stejnou morální hodnotu, národy mají právo na sebeurčení, ale nesmí se svými příslušníky zacházet dle libovůle. Práva jednotlivce a svoboda mají vyšší hodnotu než suverenita národa, lidská práva jsou univerzální a mají být základem mezinárodního práva. Liberální internacionalismus kritizují konzervativci - univerzální lidská práva nezohledňují národní tradice a kultury, a nacionalisté třetího světa - liberalismus je forma západního imperialismu.

g) Socialistický internacionalismus

Také socialismus míří k internacionalismu. Představitelem je Trockij. Třídní solidarita je politicky významnější než národní identita. Myšlenky internacionalismu jsou obsaženy už v Komunistickém manifestu: dělníci se musí konstituovat jako národ, ne však národ ve smyslu buržoázie. Engels hovoří o překonávání národního egoismu. Marx uznává, že základem revoluce je revoluce v rámci národa, ale kapitalismus vytvořil systém mezinárodní a tak se nadnárodnímu kapitalismu může postavit pouze mezinárodní hnutí (zakládání internacionál - mezinárodních dělnických sdružení). Cílem socialistického internacionalismu bylo nastolit harmonii a spolupráci mezi národy celého světa, vychází z myšlenky společného lidství - lidstvo je spjato pouty vzájemných sympatií, soucitu a lásky. Jde o rozpuštění národů a poznání, že existuje jeden svět a jeden lid. Kritika socialistického internacionalismu poukazuje 1) na sílu nacionalismu - národní ideály jsou silnější než vidina sociální revoluce, 2) socialisté svým ideálům nedostáli, i v socialismu převládal politický nacionalismus.

KONEC PODKAPITOLY

NACIONALISMUS V 21. STOLETÍ

Nacionalismus byl několikrát prohlášen za překonaný. V r. 1848 Marx vnímal rozdíly mezi národy jako ustupující do pozadí, po 1. sv. v. byl nacionalismus prohlášen za překonanou ideologii tvorby státu, po 2. sv. v. po dekolonizaci zas považovaný za přežitý, neboť se věřilo, že národní státy již byly vytvořeny. Nakonec nastoupila globalizace, která omezovala národní státy a přinesla společnost, jejíž hnací silou je trh, do celého světa. Národní stát tak ztrácí na významu. Právě důsledkem globalizace může být oživení nacionalismu a skupin, které zakládají svou identitu na regionu, náboženství, etnicitě či rase. Současně globalizace může dát národu nový obsah, hledání a vytyčování vlastní budoucnosti. (srovn. Barša, P. – Strmiska, M: *Národní stát a etnický konflikt*. 1999 a Heywood, A.: *Politické ideologie*)

„Nacionalistická doktrína (zbavená všech příměsí) vychází z předpokladu, že pro lidské tvory je přirozené mít vztah k společenství, ve kterém se zrodili, vyrůstali a žijí. Národ je vedle rodiny, širších příbuzenských společenství a místních kolektivů jedním z mnoha článků, které stojí mezi individuem a příslušností k lidskému rodu, potažmo k přírodě jako takové. Vymazání tohoto mezičlánku, který po celé lidské dějiny plnil svou nezanedbatelnou úlohu při obraně, kulturním a sociálním růstu, mravní kultivaci, a také při technologickém pokroku, by velmi ochudilo náš svět a to nejen ten emocionální. Nikoho nelze nutit, aby prožíval nějaký cit, je však strašlivé, když je určitý cit, třeba právě cit k národu, systematicky zesměšňován a zostouzen, když existují dokonce snahy jej zcela zlikvidovat.“ (Janovec, 2003)

KONEC PODKAPITOLY

ZÁVĚR KAPITOLY

- Je nacionalismus slučitelný s demokratickými principy?
- V jakých ohledech může být s demokratickými principy v rozporu?
- Koho nacionalismus ochraňuje a proti komu vystupuje?
- Mají být současné radikálně – nacionalistické názory umlčovány, nebo mají i zastánci extrémních či násilných postojů v demokratické společnosti právo, aby jejich mínění demokraticky zaznělo?

V nadcházející ukázce je nevšední projev nacionalismu. Po zhlédnutí videa se zamyslete a pokuste se krátce o rozbor projevů této strany, podle toho co jste se již dozvěděli v celé kapitole.

<http://www.youtube.com/watch?v=Jbz51AexMrA>

- **MIROSLAV HROCH** (ed.). *Pohled na národ a nacionalismus*. Praha: SLON 2003.
- **František KUTNAR**: *Obrozenecké vlastenectví a nacionalismus*. Praha: Karolinum 2003.
- **Ernest/Arnošt GELLNER**: *Nations and nationalism*, 1983 (česky *Národy a nacionalismus*. Praha: Hříbal, 1993).
- **Hobsbawn, E. J.**: *Národy a nacionalismus od roku 1780*. Brno 1990, 207 s.
- **JANOVEC, Jaroslav**. NACIONALISMUS: obrana jednoho citu. *Volny.cz: Společnost pro obranu národních hodnot* [online]. 2003 [cit. 2013-11-17]. Dostupné z: <http://www.volny.cz/sponh/CLANKY/Nacionalismus.htm>
- **HEYWOOD, Andrew**. *Politické ideologie*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-137-3.

Opakování

1) Co je to patriotismus?

- a. Je to jiný název pro nacionalismus
- b. Jedná se o jiný výraz pro vlastenectví
- c. Je to slovo označující politické zaměření

2) Kdo napsal knihu *Národy a Nacionalismus*?

- a. Miroslav Hroch
- b. Andrew Heywood
- c. Ernest/Arnošt Gellner

3) Co je hlavním cílem konzervativního nacionalismu?

- a. Zachování jednoty národa podněcováním vlastenecké loajality a hrdosti na vlastní zemi
- b. Obrana svobody jednotlivce
- c. Doktríny či ideologie, které k politické identitě přistupují z nadnárodního hlediska

4) Nacionalismus v jeho extrémních podobách může být zdrojem

- a. etno-centrismu nebo dokonce rasistické ideologie
- b. hromadné migrace
- c. globalizace

5) Jakou knihu napsal Jaroslav Janovec?

- a. Politické ideologie
- b. NACIONALISMUS: obrana jednoho citu
- c. Obrozenecké vlastenectví a nacionalismus

Správné odpovědi: 1) B; 2) C; 3) A; 4)A; 5)B

KONEC KAPITOLY

KAPITOLA 5 : ISLÁM

Obsah kapitoly

[Úvod](#)

[Vznik a vývoj islámu](#)

[Hierarchie mezi muslimy](#)

[Muslimové a nemuslimové](#)

[Islamofobie](#)

Dosud jste se naučili o etnicitě, etnických konfliktech, nacionalismu a migraci. Také jste se dozvěděli základní informace o předsudcích, na které můžeme navázat v této kapitole. Ohlédneme se za konkrétní etnickou skupinou, do světa Islámu. Seznámíme vás s jejich náboženstvím a jeho vznikem. Dozvíte se o hierarchii mezi muslimy a nemuslimy. Důležitá a zajímavá část této kapitoly se zabývá fóbíí z muslimů, kde se také dozvíte o zakotvených předpojatostech lidí o Islámu, které vytváří předsudky a strach z muslimů. V závěru vás čeká cvičení z této kapitoly.

3 hodiny

Student umí definovat, co je Islám. Dokáže ostatním vysvětlit, základy islámu a problematiku, která jej doprovází.

Islám, muslimové, islamizace, Mekka, islamofobie

ÚVOD

V prvotním významu sebeodevzdání do vůle boží, přijetí islámu se uskutečňuje formulí šahády, v širším smyslu výraz pro věrouku Muhammadovy koránem zjevené pravdy. (Crofter, 2006, s. 228)

Muslimské náboženství, které praktikuje 1,1 miliardy věřících, je svým početním významem dnešním druhým světovým náboženstvím. Toto monoteistické náboženství, založené kázáním proroka Mohameda, je kultem, tradicí, životní reholí i projektem života ve společnosti.

Pět pilířů Islámu je základ života muslima:

- víra v jedinečnost Boha a jeho proroka Muhammada
- každodenní vykonávání modliteb
- rozdávání almužny
- sebe očista prostřednictvím půstu
- pouť do Mekky pro ty, kteří jsou toho schopni

(online: <http://www.islamweb.cz>)

Islamizace - V původním významu šíření islámu do nových teritorií a mezi nové věřící, obdobně jako např. christianizace. (Crofter, 2006, s. 228)

Otázka k zamyšlení:

Myslíte si, že islamizace právě probíhá? I u nás v ČR?

KONEC PODKAPITOLY

VZNIK A VÝVOJ ISLÁMU

Islám vznikl v geografickém prostoru, který byl na formování náboženství už dříve velice plodný, což přirozeně souvisí s tím, že byl po celá staletí civilizačním centrem, v němž se rozvíjely, křížily, navzájem spolu koexistovaly i zápasily nejrůznější kultury.

Islám jako takový, vznikl na začátku 7. století na Arabském poloostrově. Jeho zakladatelem byl prorok Mohamed, který je v Islámu považován za posledního Božího (Alláhova) proroka, kterému byl nadiktován andělem Gabrielem Korán, posvátná kniha Islámu, a bylo tak završeno zjevení Boha Alláha. Islám tedy chápe sebe sama, jako nejdokonalejší a nejvyšší náboženství. Na židovství a křesťanství se tedy dívá jako na náboženství, které pocházejí od pravého Boha (tzv. nebeská náboženství), ale lidé je zdeformovali. V Islámu je patrný vliv křesťanství a židovství. Vznik Islámu je patrně spjat s konfrontací s nějakou židokřesťanskou skupinou, která žila na Arabském poloostrově. Svědčí o tom i Korán, který je plný biblických narážek a osob, o kterých vypráví Bible.

Posvátným místem islámu a středem světa je svatyně Kaaba v Mekce, která je považována za zemský obraz dokonalé svatyně v nebi. Stavěl ji údajně již Adam a ve stavbě pokračoval starozákonní Abraham. Jejím centrum tvoří černý kámen pravděpodobně meteorického původu. Arabové před Muhammadovým vystoupením v Kaabě uctívali svá božstva. Muhammad svatyni očistil od „model“ a učinil ji nejposvátnějším místem islámu. Muslimové celého světa se při modlitbě obracejí jejím směrem.

KONEC PODKAPITOLY

HIERARCHIE MEZI MUSLIMY

Mezi muslimy hierarchie poněkud chybí. Lze to rozpoznat v následujícím článku:

Německo se stejně jako Francie hlasi k neutralitě ve vztahu k církvím. Rozdil je v tom, že Němci pojimaji neutralitu ve vztahu k církvím „jako rovnost různých naboženství uvnitř tohoto prostoru“. Zatimco francouzské pojetí této neutrality je vylučující, to německé je zahrnující. Veřejně uznaným církvím Německo přiznalo právní status. Stat vybírá daně od věřících, jež pak spolu s dalšími prostředky předává a tyto církve takto financují svůj chod a socio-kulturní a vzdělávací činnosti. Ovšem u islamu, který nemá hierarchickou strukturu, je těžké přiznat status veřejně-právní organizace, poněvadž by bylo velmi obtížné identifikovat, která ze soupeřících islamských organizací je legitimní mluvit za všechny muslimy v Německu. Teto situaci využily různé islamistické organizace, které tu zakotvily pod záminkou podpory náboženských potřeb věřících a ujaly se výuky Koránu. (Baršova, Barša 2005: 188- 189)

U muslimů jde především o postavení mužů a žen, kdy muži zaujímají postavení nad ženami. Ženy se podřizují mužům, ale muži se o své ženy starají, pokud ovšem poslouchají, jsou věrné a bez problému plodí děti. V opačném případě skončí ženy špatně. Můžeme to také vyčíst v jejich posvátné knize Koránu v 38. verši, 4.súry:

Muži zaujímají postavení nad ženami proto, že Bůh dal přednost jednomu z vás před druhými, a proto, že muži dávají z majetku svého ženám. A ctnostné ženy jsou oddány a střeží skryté kvůli tomu, co Bůh nařídil střežit. A ty, jejichž neposlušnosti se obáváte, varujte a vykažte jim místa na spaní a bijte je! Jestliže vás však jsou poslušny, nevyhledávejte proti nim důvody! A Bůh věru je vznešený, veliký. (Crofter, 2006, s. 194)

Ženy také chodí zahaleny, smí jim být viděny pouze oči, koupat na veřejnosti se smí také oblečeny a bez přítomnosti jiných mužů!

Korán povoluje také polygamií. Muž může mít podle koránu až čtyři manželky. Ale podmínkou je, že jim věnuje všem stejnou pozornost. Naopak korán zakazuje mnohomužství.

Video: Nyní shlédněte krátké video, kde probíhá dialog s exmuslimkou o Islámu. <http://www.youtube.com/watch?v=hCp1MyOSeDw>

KONEC PODKAPITOLY

MUSLIMOVÉ A NEMUSLIMOVÉ

Islámské právo povoluje nemuslimům vlastní soudy a dodržování rodinných a osobních zákonů tak, jako jim to nařizují náboženské osobnosti, které si sami zvolili. Ochrana náboženských práv nemuslimů je důležitou součástí Islámu.

KONEC PODKAPITOLY

ISLAMOFOBIE

Zamyslete se nad obrázkem vpravo. Co Vás při pohledu na něj napadá?

Je neologismus označující chorobný strach z islámu, vytvoření negativních předsudků vůči muslimům nebo jejich očeňování.

Často souvisí s polemikou o některých svobodách a právech v islámském světě, které jsou v rozporu se základními právy a svobodami evropské postkřesťanské kultury, zejména nerovnost práv muže a ženy, v životě i u soudu. Snaží se dokázat, že rozpor není pouhým odlišným výkladem koránu a sunny, ale že je opravdu jeho obsahem. Islamofobie se projevuje znepokojením, vytvářením negativního mínění (někdy i soustavně v západních médiích zaměřením na extrémistické muslimy), až diskriminací a útoky.

V dnešním světě obecně většina lidí trpí předsudky, které se týkají muslimů. Obecně si lidé myslí, že všichni muslimové, nebo alespoň většina z nich, jsou teroristé. Zapřičiňují to média, která poukazují pouze na teroristické útoky. Ale radikálních teroristů je ze všech muslimů úplná menšina. Například v USA bylo o 1% více radikálních Židů, kteří způsobili teroristické útoky, než radikálních muslimů. Ale o Židech už tolik lidí neví.

Kropáčkova publikace:

- na islám je nahlíženo jako na monolitické, statické a nepřizpůsobivé náboženství,
- islám je brán jako oddělené náboženství, které nesdílí hodnoty s ostatními kulturami, není jimi ovlivněn, ani je neovlivňuje,
- na islám je pohlíženo jako na něco primitivnějšího vůči západní kultuře, co je zároveň barbarské, iracionální, primitivní a sexistické,
- islám má násilný a agresivní charakter, podporuje terorismus a „střet civilizací“,
- islám je využíván jako politická ideologie a k dosažení vojenských cílů,
- západní kritika islámu je muslimy odmítána,
- nedůvěra k islámu je využívána pro diskriminační a vylučovací praktiky vůči muslimům a pro jejich vyloučení z většinové společnosti,
- odpor vůči islámu je považován za přirozený a normální. (Kropáček, 2002, s. 144-145)

Velké komunity muslimů – Máme strach? Proč se tak sdružují?

Obáváme se muslimů, protože žijí společně v jedné velké komunitě. To se nám zdá nebezpečné a tak se snažíme od nich distancovat a mít je neustále pod kontrolou. Zakazujeme jim výstavbu mešit, protože v nich vidíme potencionální místo pro sídlo teroristů a snažíme se, co nejvíce omezovat jejich vliv na dění ve světě. Proč ovšem muslimové žijí tak propojeně? Příčinou je chování nás ostatních. Muslimové dříve žili v malých komunitách podle etnického původu, ale jelikož je svět nepřijímal a nebral v potaz, tak jim nezbylo nic jiného než si vytvořit aspoň velkou komunitu mezi sebou. Menší komunity se propojovaly navzájem a vytvořily jednu větší komunitu. Ve většině států v Evropě je nějaká větší komunita muslimů. Například v Německu vznikla v dubnu 2007 Německá muslimská rada pro spolupráci. Vznik této rady zapříčinil propojení malých komunit.

Většina států v Evropě prohlašuje náboženskou svobodu, ale jak přijde na islám, tak se náboženská svoboda vytrácí. Amnesty Internation se zabývá i tímto problémem a v závěru svého výzkumu z roku 2012 mluví o netoleranci k islámu. Ve

Francii je uzákoněn zákaz nošení muslimských šátků ve škole. Zároveň mnoho muslimských zaměstnanců má zakázáno chodit ve svém tradičním oblečení a muži s dlouhým voussem do práce, protože se to neshoduje s kulturou firmy. Dalším příkladem diskriminace je vydělování muslimských dětí. Další ostré zákazy vůči islámu jsou spojené s výstavbou minaretů a vyskytují se ve Švýcarsku a Katalánsku, kde se lidé nemohou ani modlit.

Francie - Tzv. aféra šátků

„Tzv. aféra šátků započala tím, že ředitel jedné školy v Creil vyloučil tři studentky za to, že si nechtěly při vyučování zdělat šátky. Státní rada se tehdy vyslovila proti názoru, že by nošení šátků ve školách bylo proti zásadám sekularismu a ředitelův krok nepodpořila. Později nošení šátků dostalo další rozměr. Muslimské studentky tak houfně ukazovaly svoje sympatie k sektářským a striktním formám islámu. To však značně zneklidňovalo nemuslimské občany, a tak byla vláda v r. 2004 nucena paušálně zakázat nošení jakýchkoli náboženských symbolů na školách. Zákon zakazuje nošení nápadných náboženských symbolů „jako je islámský šátek, židovská kippa, sikhský turban či křesťanské kříže zjevně „excesivních rozměrů“ na druhém stupni francouzských základních škol a na státních gymnáziích. Dalším problémem, který stojí na odlišnosti spojené s islámem je opět spojený se školstvím. V tomto případě mladým studentkám jejich víra znemožňuje účastnit se hodin tělocviku spolu s chlapci v lehkých úborech.“ (Baršová, Barša, 2005, s. 184-186)

Proč nás tak nenávidí? - Muslimové nás nebo my je?

I když jsou tyto otázky velice zajímavé, tak k nim jen krátce. V roce 2001 položil prezident Georg Bush otázku směřovanou k muslimům: „Proč nás tak nenávidí?“ Tuto otázku položil po atentátu, který se v září toho roku uskutečnil a srovnal se zemí „dvojčata“. Na tuto otázku velmi krásně odpověděl exprezident Clinton: „Ne každý, kdo se kvůli něčemu zlobí, chce zničit civilizovaný svět. Mnoho lidí cítí hněv, protože chtějí být součástí zítřka a nenalézají nikde otevřené dveře.“ (Kropáček, 2002, s. 136

ZÁVĚR KAPITOLY

Napište krátkou úvahu o muži na obrázku. Zapište vaši první myšlenku, která vás napadla při pohledu na muže, jaký z něj máte pocit. Zamyslete se nad předsudky, které v těchto lidech mnozí vidí.

-
- KROPÁČEK, L. *Islám a Západ: Historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002.
 - CROFTER, W. *Velká kniha islámu*. Vyd. 1. Překlad Otakar Chaloupka. Praha: BVD, c2006, 242 s. ISBN 80-903-7540-5.
 - BARŠA, P. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, 187 s. Politologická řada, sv. č. 13. ISBN 80-859-5996-8.

Opakování

1. Co nepatří mezi znaky Islámu?

- a) Funguje dle učení věrouka Muhammada.
- b) Monoteistické náboženství.
- c) Polyteistické náboženství.

2. Co je islamizace?

- a) Pravidla, podle kterých se muslimové chovají.
- b) Genocida islámské komunity.
- c) Šíření Islámu do nových teritorií.

3. Co je Islamofobie?

- a) Chorobný strach z islámu.
- b) Strach muslimů z jiných náboženství.
- c) Fobie z teroristů.

4. Zaujímají muslimští muži vyšší postavení v životě než muslimské ženy?

- a) ano
- b) ne

Správné odpovědi: 1c, 2c, 3a, 4a

KONEC KAPITOLY

KAPITOLA 6 : MUSLIMOVÉ V ČR

Obsah kapitoly

[Historie muslimů v ČR](#)

[Muslimské organizace v ČR](#)

[Integrace muslimů v ČR](#)

[Problematika integrace muslimů v ČR](#)

2, 5 hodiny

Student dokáže porovnat znalosti z předchozích kapitol s konkrétním případem, a to muslimy v ČR. Získá znalosti o působení islámu v ČR a bude schopen je interpretovat dále. Bude schopen se orientovat v působících muslimských organizacích a dozví se, kam se může obrátit s případnými dotazy.

Muslim, islám, Muslimská náboženská obec, pravidelně praktikující muslimové, nepravidelně praktikující muslimové, muslimské organizace, konvertita, diskriminace, asimilace, integrace, multikultura, kultura, média, islamofobie, Česká republika, hidžáb, Mekka

Historie muslimů v ČR

Při vzniku samostatného Československa roku 1918 došlo na právní úpravy (dříve součástí rakousko-uherské monarchie) postavení muslimů v zemi. Většinou šlo o imigranty z Bosny. V roce 1934 byla založena Muslimská náboženská obec s ústředím v Praze. Počet členů dosahoval 700 osob. Po druhé světové válce, díky uvěznění jednoho z čelných představitelů obce, za kolaboraci s nacisty, mnoho muslimů emigrovalo, či obec opustilo. Muslimská náboženská obec však svoje fungování neukončila (Červenková, 2009, s. 22-23).

V roce 1968 komunistický režim neschválil znovuoobnovení Muslimské náboženské obce. Na řadu přišla další vlna emigrace muslimských předáků z neuznávané muslimské obce. Organizace přestala fungovat a muslimové se scházeli v soukromých prostorech. Paradoxem je, že v době komunismu do ČSR přicestovalo větší množství muslimů za studiem, díky stipendiím a vládním dohodám. Většinou však tito muslimové svoji víru drželi v tajnosti (Červenková, 2009, s. 23-24).

„K oživení pak došlo po roce 1989. Muslimské obce založily několik vlastních organizací, které byly časem registrovány a získaly právní status. Po revoluci začali muslimskou komunitu rozšiřovat žadatelé o azyl a osoby s institutem dočasné ochrany např. z Bosny, Afghánistánu a Kosova a tak se diverzifikovalo i složení komunity“ (Topinka, 2006/2007 citovaný Halvovou, 2009, s. 15).

V ČR se nachází pravidelně praktikující muslimové (modlí se pětkrát denně a navštěvují páteční shromáždění) a nepravidelně praktikující muslimové. K roku 2009 je pravidelně praktikujících muslimů kolem 500 a nepravidelně praktikujících kolem 2000. Českých konvertitů (Češi, kteří přijali Islám za svou víru) je 200 až 300. Celkový počet muslimů v ČR dosahuje 15 000 (Topinka 2006/2007 citovaný Halvovou, 2009, s. 16-17).

MUSLIMSKÉ ORGANIZACE V ČR

Ústředí muslimských obcí (UMO) sdružuje Islámskou nadaci v Brně a v Praze, Islámské centrum v Praze a Teplicích. UMO „...koordinuje činnost muslimských obcí zejména ve věcech náboženských, sociálních, vzdělávacích a kulturních. Jedná v těchto věcech s orgány státní správy, samosprávy, případně s dalšími institucemi v České republice“ (online: <http://www.umocr.cz/stanovyumo.pdf>)

Muslimská unie šíří, plánuje a zajišťuje objektivní informace o Islámu. Podporuje vzdělávací činnosti v oblasti kultury. Jsou tvůrci i zprostředkovateli mnoha přednášek a besed.

Muslimský svaz Studentů a Mládeže pečuje o zájmy muslimských studentů v ČR, šíří islámské nauky mezi muslimy a posiluje kulturní vztah mezi ČR a islámskými zeměmi.

Liberální muslimové jsou muslimové z různých zemí žijících v ČR. Snaží se zlepšit vztahy mezi českou a muslimskou společností. Informuje a brání před radikálními výklady Islámu.

Islámská komunita českých sester jsou muslimské ženy, které poskytují informace ohledně postavení žen v Islámu.

Liga českých muslimů, Islámský svaz – klub přátel islámských kultur, Svaz muslimských studentů jsou další organizace muslimů, které fungují na území ČR.

„Muslimská obec vydává česky kromě dvou periodik (*Hlas* a po nějakou dobu ženský bulletin *Al-Manára*) také série letáků a brožur s poučením o islámských tématech. S Finanční pomocí Světové asociace muslimské mládeže (WAMY) publikuje také

Etnicita a etnický konflikt

větší monografie zaměřené zejména na islám v prostředí západního světa“ (Červenková, 2009, s. 29).

KONEC PODKAPITOLY

INTEGRACE MUSLIMŮ V ČR

Integrace muslimů do české společnosti je důležitá. A česká společnost s ní nemá takové problémy jako naši sousedé v Německu či v jiných sousedských zemích.

Existuje několik modelů (diskriminační, asimilační, multikulturní), podle kterých můžeme integraci realizovat. Aby integrace mohla efektivně fungovat, musí existovat integrační politika, která by se neměla zanedbávat, protože „Integrační politiky cílových zemí si dávají za úkol zabránit etnickým konfliktům a destabilizaci země. Konečný charakter programu je dán historickou zkušeností dané země s imigrací, přístupem k původním obyvatelům a postoji k pojmům jako národnost, občanství, stát...“ (Stojarová, 2004 citovaná Krobotovou, 2008).

Česká republika se od států, které řeší integraci muslimů do společnosti, liší. Nemůžeme ČR zcela řadit mezi státy čistě národní ale ani mezi přistěhovalecké země. A to díky počtu přistěhovalců na území ČR, kterých je kolem 400 000 (Krobotová, 2008).

Baršová tvrdí, že se v ČR praktikovala restriktivní politika (politika, která se snažila zamezit usazování cizinců). Koncem 90. let se integrační politika změnila. Od roku 1999 do roku 2003 spadala tato politika pod Ministerstvo vnitra, které se snažilo chránit imigranty před diskriminací a přiblížit společnosti postavení imigrantů na našem území. (Baršová, 2005 citovaná Krobotovou, 2008)

„Integrace imigranta probíhá individuálně a je pojmána jako začleňování jedince do společnosti“ (Krobotová, 2008).

Od roku 2004 do současnosti přebralo integraci Ministerstvo práce a sociálních věcí. Roku 2004 byl sepsán dokument *Realizace Koncepce integrace cizinců v roce 2004 a její další rozvoj v roce 2005*, který se stal nadějí pro novou strategii integrační politiky, ale ta má stále problém uplatňovat a realizovat svou teorii v praxi (Baršová, 2005 citovaná Krobotovou, 2008).

„Muslimové v ČR se vcelku cítí dobře, zkušenost je naučila, že cílevědomým úsilím dokáží v českém prostředí žít svobodně a úspěšně. Rádi by ovšem konečně dosáhli plné registrace jako náboženská organizace“ (Červenková, 2009, s. 28).

KONEC PODKAPITOLY

PROBLEMATIKA INTEGRACE MUSLIMŮ V ČR

Mezi problémy integrace muslimských imigrantů, které se výrazně ovlivňují a podporují, v ČR patří:

- Islamofobie – terorismus
- Média
- Velké rozdíly mezi českou a muslimskou kulturou
- Islám v konfrontaci s křesťanstvím

Islamofobie v české společnosti způsobuje neznalost Islámu. Ta pramení z vlivu médií, která zaznamenávají především konflikty, které jsou s Islámem spojovány, jako jsou např. teroristické útoky. Autorka Halvová (2009, s. 20) píše: „Média, jak je tomu ostatně zvykem i v jiných oblastech informují spíše o konfliktech, než o pozitivních věcech. Islám je vybarven jako archaické náboženství, které odmítá modernitu a pokrok a tudíž je do západního světa neintegrovatelný.“

Ač muslimové nevyhledávají dialogy s **médií**, tak se jim nebrání a pozvání přijímají. V ČR vzrůstá zájem o Islám a muslimští představitelé jsou médií zváni do různých diskuzí, které se věnují ať už samotnému islámu či konfrontaci mezi islámem a křesťanstvím (Červenková, 2009, s. 27-28).

Nábožensky zaměřené **konfrontace mezi českými muslimy a křesťany** nejsou nijak vyhroceny, co se týče jejich představitelů. Diskuzní fóra, kde zavládá anonymita příspěvovatelů, jsou naplněna vulgarismy, které jsou adresovány jak islámu, tak křesťanství.

Červenková (2009, s. 28-29) ve své knize *Islám v českých zemích* píše, že „Z konkrétních výsledků mezináboženské spolupráce lze uvést společné záporné stanovisko, které zaujali představitelé katolické církve (kardinál M. Vlk), židovské

obce (rabín Sidon) a muslimů (V. Sážka) ke snahám některých poslanců legalizovat v ČR eutanázii.“

Co se týče mladých muslimů a křesťanů, tak v Brně i v Praze studenti teologie dochází na přednášky do mešit, kde se mohou ptát a kde jim je mnohé, co se týče islámu, zodpovězeno.

Velký **rozdíl islámské a české kultury** je velkým mínusem pro úspěšnou integraci muslimů do české společnosti. Díky velkému množství rozdílů jsem si podle svého uvážení, vybral jen ty nejdůležitější a nejkontroverznější pro českou společnost.

Např. způsob oblékání žen. Ženy jsou zahaleny v tzv. hidžábu, ten je podle islámu chrání a přispívá k rodinné soudržnosti. Liberální islám je za určitých podmínek povoluje nenosit. Ona žena je vlastně nejvíce rozdílným prvkem mezi českou kulturou a kulturou islámu. Postavení ženy v islámské společnosti je pro českou společnost nepřijatelné. Pokud je muslimská žena svému manželovi neposlušná, může ji pro její prohřešek zbít. Taktéž nemůže vpustit do domu cizího muže, pokud je v domě sama. Samozřejmě i náboženské návyky, jako je modlení se pětkrát denně směrem k Mekce a způsob myšlení muslimů, kteří vychází z naprosto odlišné kultury.

KONEC PODKAPITOLY

ZÁVĚR KAPITOLY

Mladí muslimové v ČR, 1. Část:

<http://www.youtube.com/watch?v=rU928HKGn0o>

Mladí muslimové v ČR, 2. Část:

<http://www.youtube.com/watch?v=qzWheqjBhaw>

Konflikt – Mešita v Karlových Varech (výstavba):

<http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/nejssem-xenofob-ale-proti-islam-musime-bojovat>

Tisková zpráva o islamofobii – Český helsinský výbor

Tento závěr vychází z prvního celoevropského kvalitativního výzkumu muslimských komunit v Evropě, který je součástí Stínové zprávy o stavu rasismu v Evropě za období 2011-2012. <http://helcom.cz/view.php?cisloclanku=2013032101>

- **ČERVENKOVÁ, Denisa a Albert-Peter RETHMANN.** *Islám v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: Centr for migration studies, 2009, s. 22-29. ISBN 9788070218525.
 - **KROBOTVÁ, Šárka.** *Vybrané faktory ovlivňující integraci muslimů do české společnosti*. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie, 2008. Příl. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Roman Vido, PhD.
 - **HALVOVÁ, R.** *Problém integrace muslimů do západní společnosti : bakalářská práce*. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra občanské výchovy, 2009. 41 l., 4 l. příl. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Radovan Rybář, Ph.D
-

6. Co je to hidžáb?

- A) Zákon o bití muslimských žen
 - B) Ženská pokrývka hlavy
 - C) Svatá válka v muslimské terminologii
 - D) Oblečení, který zahaluje celou ženu
-

7. Kolik se přibližně nachází pravidelně praktikujících muslimů v ČR?

- A) 500
 - B) 1200
 - C) 300
 - D) Ani jedna možnost není správná
-

8. Kdo je to pravidelně praktikující muslim?

- A) Modlí se pětkrát denně a navštěvují páteční shromáždění
 - B) Modlí se třikrát denně a navštěvuje sobotní shromáždění
 - C) Modlí se třikrát denně a navštěvuje páteční shromáždění
 - D) Ani jedna odpověď není pravdivá
-

9. V kterém roce byla založena Muslimská náboženská obec s ústředím v Praze?

- A) V roce 1934
 - B) V roce 1944
 - C) V roce 1918
 - D) V roce 1931
-

10. Kolik přistěhovalců se nacházelo v roce 2008 v ČR (jak je uvedeno v textu)?

- A) 600 000
 - B) 400 000
 - C) 500 000
 - D) 300 000
-

Správně odpovědi: 1 - D, 2 - A, 3 - A, 4 - A , 5 - B

KONEC KAPITOLY

ZÁVĚR K ELEARNINGOVÉ LEKCI

Nyní, po úspěšném absolvování kurzu, se umíte pohybovat v oblasti etnicity a nacionalismu. Pojmy, které tyto témata obsahují, umíte aplikovat do konkrétních situací. Dokážete se orientovat v problematice, která etnicitu a nacionalismus doprovází. Snažili jsme se vám přiblížit etnicitu a nacionalismus v oblasti Islámu, konkrétně migrace muslimů do Evropy. Zaměřili jsme se na ČR, kde muslimská menšina přestává být menšinou a začínají zde vznikat konflikty.

Doufáme, že jste získali užitečné a potřebné informace, které vám budou nápomocné v situacích, které vás v životě potkávají. Snažili jsme se vám zprostředkovat informace, které vás donutí se zamyslet nad názory, a vytvořit si nebo upravit svůj vlastní názor, nejlépe nepředpojatý.

Nyní, když budete po ulici potkávat muslimy, kteří se budou modlit na ulici, nemusíte si bát, že jsou pro Vás možnou hrozbou. Po e-learningové lekci již víte, že jsou radikální muslimové, ale nejsou to ti, které běžně potkáváme v ulicích, tudíž nemusíme žít ve věčném strachu z teroristických útoků. Mějte na paměti i to, že jsou tu určitá negativa, které jste se z textu dozvěděli, a proto diskutujte o těchto věcech i s ostatními lidmi, kteří mají slabé či mylné informace. Snažili jsme se také, abyste se zamysleli nad sebou, jak vy vnímáte nacionalismus, Islám a předsudky z vašeho pohledu a porovnali to s nově nabitými vědomostmi z našeho e-learningového kurzu. Doufáme, že vám to dalo více, než jste očekávali.

Citát na konec:

„Čím víc se učíme, tím víc odhalujeme svoji nevědomost“

Percy Bysshe Shelley

POUŽITÁ LITERATURA

- ERIKSEN, T. H. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Překlad Marek Jakoubek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 352 s. Studijní texty (Slon), 51. sv. ISBN 978-807-4190-537.
- KROPÁČEK, L. *Islám a Západ: Historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002.
- CROFTER, W. *Velká kniha islámu*. Vyd. 1. Překlad Otakar Chaloupka. Praha: BVD, c2006, 242 s. ISBN 80-903-7540-5.
- SZALÓ, C. *Transnacionální migrace. Proměny identit, hranic a vědění o nich*, Brno, 2007, s. 105–139
- PHINNEY, J. *Stages of ethnic identity in minority group adolescents*. *Journal of Early Adolescence*, 1989, 9, 34-49. Citován Vierou Bačovou: Bačová, V.: *Etnická identita a historické zmeny*, Bratislava, Veda Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied 1996.
- BAČOVÁ, V. *Etnická identita a historické zmeny, Štúdiá obyvateľov vybraných obcí Slovenska*, Bratislava, Veda Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied 1996.
- BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2005, 308 s. ISBN 80-210-3875-6.

- KROBOTVÁ, Šárka. *Vybrané faktory ovlivňující integraci muslimů do české společnosti*. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie, 2008. Příl. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Roman Vido, PhD.
- ČERVENKOVÁ, Denisa a Albert-Peter RETHMANN. *Islám v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: Centr for migration studies, 2009, s. 22-29. ISBN 9788070218525.
- Atlas lidské migrace. první. Praha: Mladá fronta, 2008. ISBN 978-80-204-1706-0.
- HROCH, M. (ed.). *Pohled na národ a nacionalismus*. Praha: SLON 2003.
- KUTNAR, F. *Obrozenecké vlastenectví a nacionalismus*. Praha: Karolinum 2003.
- GELLNER A. *Nations and nationalism*, 1983 (česky *Národy a nacionalismus*. Praha: Hříbal, 1993).
- HOBBSBAWN, E. J. *Národy a nacionalismus od roku 1780*. Brno 1990, 207 s.
- HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-137-3.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. druhé - přepracované. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- HALVOVÁ, R. *Problém integrace muslimů do západní společnosti : bakalářská práce*. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra občanské výchovy, 2009. 41 l., 4 l. příl. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Radovan Rybář, Ph.D
- BARŠA, P., STRMISKA, M. *Národní stát a etnický konflikt: politologická perspektiva*. 1. vyd. Brno: CDK, 1999, 329 s. Politologická řada, sv. 5. ISBN 80-859-5952-6.

- BARŠA, P. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, 187 s. Politologická řada, sv. č. 13. ISBN 80-859-5996-8.

ZAJÍMAVOSTI

Přílohy PDF

- Aspekty menšinových situací
- Etiketa černé identity
- Homogenizace versus etnika
- Mauricijské etnické stereotypy
- Eriksen – obal knihy

Internetové zdroje

- Objevte Islám 12.: 5 pilířů Islámu (ÍMÁN). In: *Islamweb* [online]. [cit. 2013-11-20]. Dostupné z: http://www.islamweb.cz/objevte_islam/12.htm
- JANOVEC, Jaroslav. NACIONALISMUS: obrana jednoho citu. *Volny.cz: Společnost pro obranu národních hodnot* [online]. 2003 [cit. 2013-11-17]. Dostupné z: <http://www.volny.cz/sponh/CLANKY/Nacionalismus.htm>
- Migrace. In: *Polis: Podpora sociálně - integračních politik a služeb* [online]. 2008 [cit. 2013-11-19]. Dostupné z: <http://www.epolis.cz/page.php?id=28&location=&menu=first&idNotion=6>
- Terminologický slovník. In: *Ministerstvo vnitra České republiky: Efektivní veřejná správa* [online]. 2010 [cit. 2013-11-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

Filmy k tématu

- The Assault
- Innocence of Muslims
- Die Fremde
- Barva ráje
- Božské děti

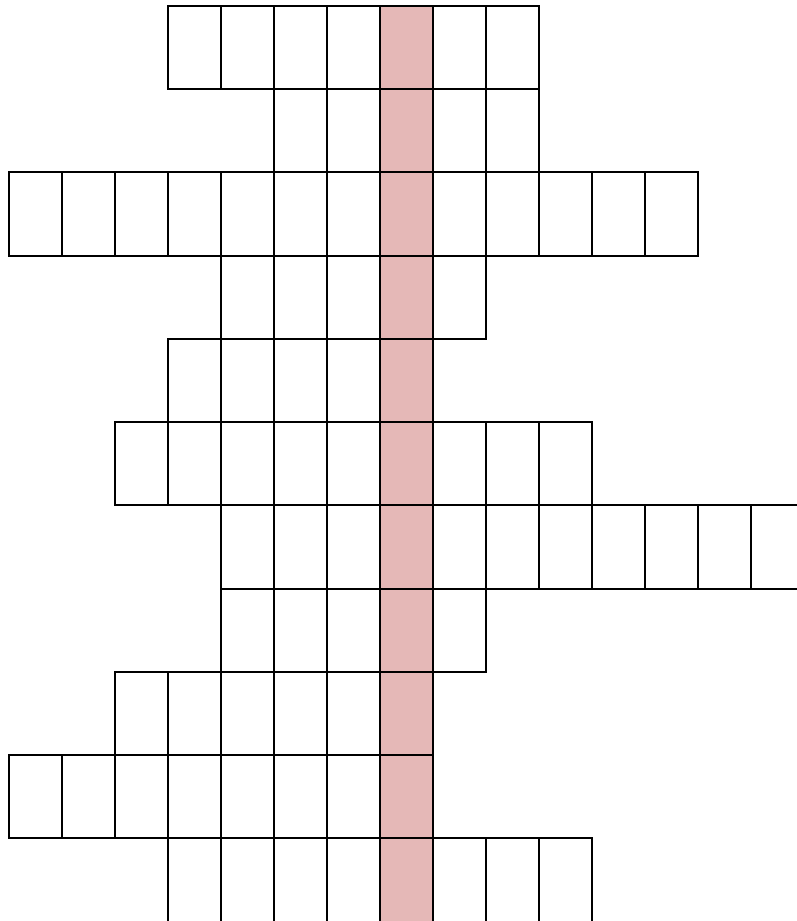
- Mladí muslimové v ČR 1. část
<http://www.youtube.com/watch?v=rU928HKGn0o>
- Mladí muslimové v ČR 2. část
<http://www.youtube.com/watch?v=qzWheqjBhaw>
- Judged – Muslim short film
<http://www.youtube.com/watch?v=krWB7lesJyw>

Články k tématu (internetové)

- Konflikt – Mešita v Karlových Varech (výstavba)
<http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/nejsem-xenofob-ale-proti-islamumusime-bojovat>
- Francie – Největší podíl muslimů v Evropě. Výbuch továrny v Toulouse a vina svržena na muslima, který při havárii zahynul. Zákaz nazývat mešity mešitami.
<http://www.bbc.co.uk/czech/lupasvet/372.shtml>
- Průzkum: Až polovina Evropanů má předsudky vůči menšinám
<http://zpravy.ihned.cz/c1-39099950-pruzkum-az-polovina-evropanu-ma-predsudky-vuci-mensinam>
- Evropské země by měly podle AI lépe bojovat proti předsudkům vůči muslimům → zákaz nošení šátků ve školství, zákaz nošení tradičního oblečení popřípadě dlouhých vousů v soukromém sektoru (neshoduje se s kulturou firmy), vydělování muslimských dětí, zákaz stavby minaretu ve Švýcarsku a Katalánsku, kde se lidé nemohou ani modlit.
http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/1050404
- Tisková zpráva o islamofobii – Český helsinský výbor. Tento závěr vychází z prvního celoevropského kvalitativního výzkumu muslimských komunit v Evropě, který je součástí Stínové zprávy o stavu rasismu v Evropě za období 2011-2012. <http://helcom.cz/view.php?cisloclanku=2013032101>

حل أجل من لحظة

(chvilka pro luštění)

1. Přesun jednotlivců i skupin v prostoru
2. Monoteistické Abrahámovské náboženství založené na učení Mohammeda
3. Kolektivní ideologie vlastenectví
4. Posvátná kniha muslimů
5. Bůh muslimů
6. Nepříznivý postoj k jevu nebo člověku, předpojatost
7. Chorobný strach z islámu
8. Město, ve kterém stojí svatyně Kaaba
9. Ošacení muslimských žen
10. Soubor kulturních praktik, jimiž se skupiny od sebe odlišují
11. Pohyb osoby z jedné oblasti do druhé